

Disertační práce: Integrativní hodnocení krajiny
Autor: Ing. Tomáš Sedmidubský

Abstrakt

Schopnost krajiny poskytovat služby, které člověku pomáhají a přímo nebo nepřímo jej podporují je zvláště při intenzivním antropogenním využití dramaticky snížena. Narušování funkčnosti krajiny, je i při všech opatřeních, majících chránit krajinu a její složky, mnohde daň za hospodářský rozvoj a ekonomický zisk. Jsou tím působeny (peněžně) vyčíslitelné škody, které však nejsou přítomny v ekonomických bilancích a rozhodnutích o činnostech v krajině. Předkládaná práce se snaží přispět k řešení této problematiky pokusem sestavit a otestovat integrativní postup hodnocení, integrující komplex hledisek, jako východisko pro ocenění krajiny ve smyslu jejího environmentálního stavu.

Práce podává přehled o stávajícím stavu výzkumu a komplexního hodnocení krajin, krajinných složek a krajinně environmentálních funkcí.

V práci jsou navrženy a prakticky testovány dvě metody: metoda integrativního krajinného indexu (IKI) a metoda půdně ekologických jednotek (PEJ) - pomocí nichž lze multikriteriálně hodnotit jakékoliv území. Kriteria hodnocení v rámci metody IKI zahrnují ekologickou stabilitu, míru evapotranspirace, kvalitu vody, půdy a vzduchu, míru zatížení hlukem, existence terciárních krajinných struktur jakými jsou: chráněná území, významné krajinné prvky, či zvláště ZCHÚ, dále výskyt ekologicky cenných lokalit a výskyt vzácných rostlin, živočichů, hornin, či minerálů a komplex kulturně-historické, sociální a vizuální atraktivity území. Kriteria hodnocení v rámci metody PEJ zahrnují klimatický region, půdně genetické a s tím mnohdy související zrnitostní charakteristiky, stupeň hydromorfismu, míru eroze, sklonitost a orientaci stanoviště vůči světovým stranám, hloubku půdy, skeletovitost a relativní úrodnost. Výsledkem hodnocení je distribuce IKI a PEJ v území v podobě vektorové syntetické mapy analyzovatelné v GIS.

Navrženými metodickými postupy byla hodnocena čtyři odlišná zájmová území, z čehož u dvou z nich – zájmového území Praha Smíchov a katastrálního území Vojničky – bylo provedeno zpracování v GIS, výsledky byly analyzovány a zpracovány statisticky. Výsledky a statistiky potvrdily kontrastnost těchto dvou území prakticky ve všech charakteristikách integrativního krajinného indexu a vzhledem k odlišnostem klimatickým a půdně-genetickým také v charakteristikách PEJ. Na základě uvedených analýz byly ověřovány hypotézy vzájemných závislostí jednotlivých krajinně environmentálních charakteristik zjišťovaných pro IKI. Ve čtyřech hypotézách je zkoumán vztah vybraných charakteristik a zatížení hlukem, patřícího k významným faktorům ovlivňujícím zdraví obyvatel a ukazatelům kvality životního prostředí, protože tyto

souvislosti byly v krajinně environmentálním výzkumu doposud uváděny spíše okrajově.

Metoda integrativního krajinného indexu a metoda půdně ekologických jednotek mají ve srovnání se stávajícími metodami a systémy hodnocení jakými jsou např. BPEJ, lesnická typologie, metoda LANDEP, posuzování vlivu na životní prostředí (EIA, SEA) určité výhody: multikriteriálně popisují krajinně-ekologický stav libovolné plochy, integrují vybrané aspekty primární, sekundární i terciární krajinné struktury, výsledky jsou přehledně zobrazitelné pro jakékoliv území jako jedna mapa, výsledky pro jakýkoliv bod území představuje jeden přehledný index, environmentální kvalita území je tedy patrná i pro neodborníka na první pohled, výsledek hodnocení integrujícího funkce a služby poskytované územím je navržen jako index pro možné přímé přiřazení ceny, či uvedení v katastru nemovitostí u každého pozemku.